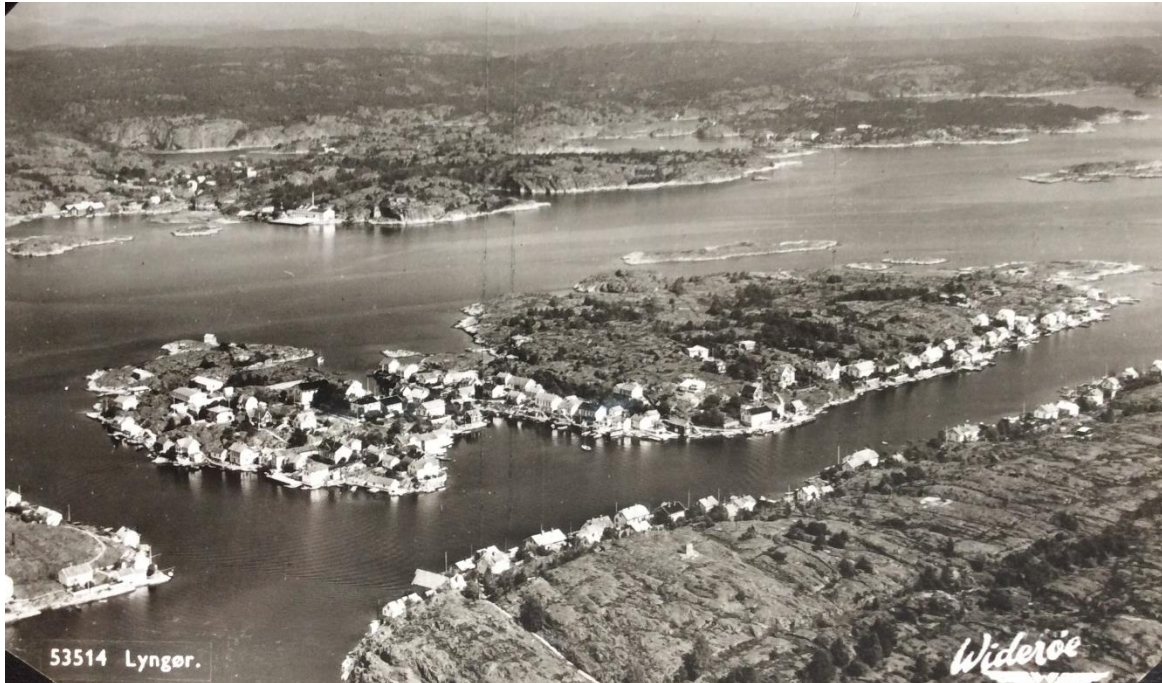

Oppvekst i Lyngør på 1950 – tallet.

Av Reidar Frank Andersen

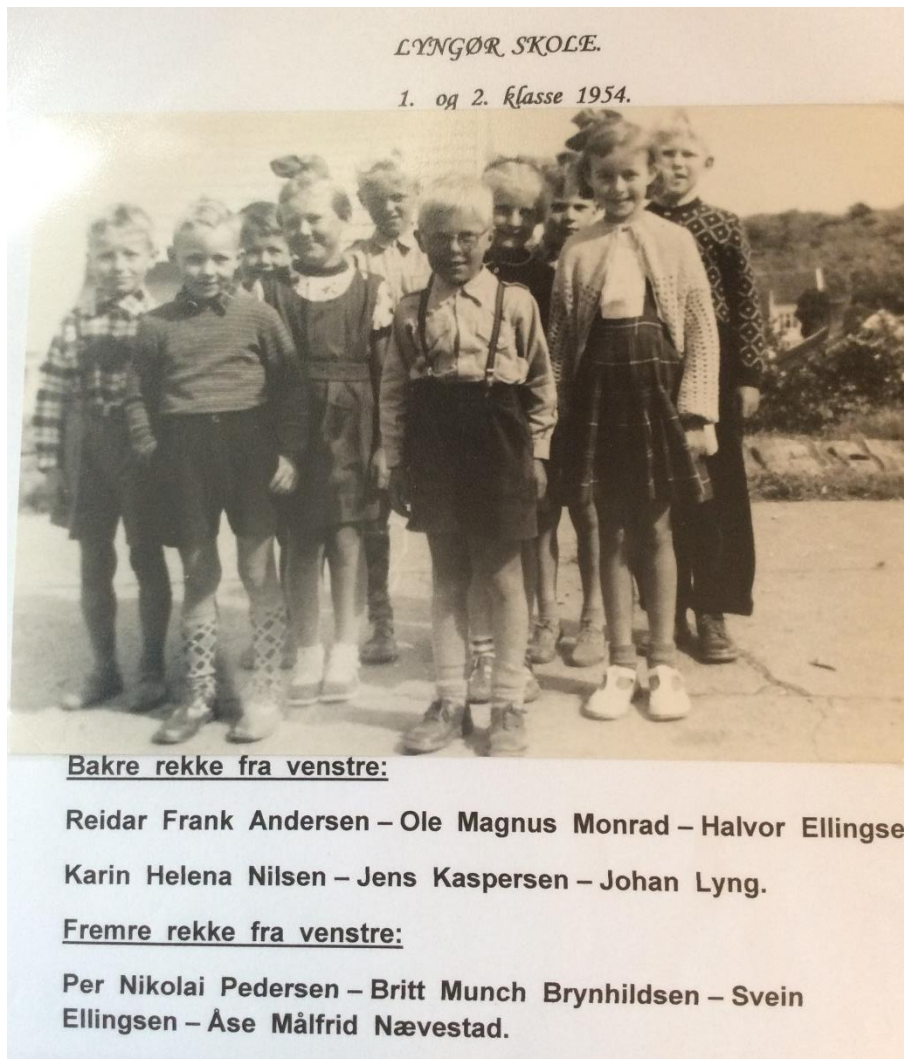
Lyngør tidlig på 1950-tallet

1950-årene – tiåret hvor de verste sårene etter 2. verdenskrig begynte å komme litt på avstand. Den ene varen etter den andre kom i fritt salg, noe som gjorde hverdagen lettere for alle i landet. Også her i Lyngør.

For oss som var barn i Lyngør på denne tiden var det en flott tid å vokse opp i. Vi var jo de såkalte «gledesbarna», født de første årene etter krigen. Og vi var mange sett med våre øyne. Årskullene 1946 – 1947 – 1948 resulterte i 14 barn som begynte på skolen i 1953/1954/1955.

Skoleklokka ringte inn klokka 8.30 og da var vi på plass. Vi som bodde på Holmen eller Odden hadde noen få minutter å gå til skolen. Verre kunne det være for de som bodde på Lyngørsia eller Steinsøya. Snø eller regn i tillegg til kraftig vind gjorde roturen til Holmen ufyselig, men på skolen møtte de opp.

Skolen var todelt – 1. 2. 3. klasse gikk sammen i småskolen og de fire neste klassene i storskolen.

Flere av oss i småskolen hadde eldre søsken i storskolen, men dette var ikke alltid noen fordel. Særlig var dette merkbart i friminuttene, da vi ofte var i veien for «de store».

Klokken 14.00 var skoledagen over og så hjem til middag. Den var raskt unnagjort. Leksene fikk vente til senere, nå var det om å gjøre å treffe kamerater for å finne på noe. Og vi hadde nok å foreta oss. Skoleplanen var utgangspunktet. Her møtte vi hverandre, jentene var kanskje litt tregere, men etter hvert var vi mange nok til å dele oss i to lag slik at vi kunne slå ball eller dødball.

Bildet er tatt like før 2. verdenskrig

Vi lekte ofte med båter – vi bodde jo i Lyngør! På Holmen var det en dapel som het Vestenga. Her lagde vi brygger og fraktet varer fram og tilbake. Levende «fisk» i form av rumpetroll var også en vare som blei fraktet. Men mange dager uten regnvær gjorde at farvannet blei grunnere og grunnstøtinger forekom oftere og oftere. Heldigvis fantes et alternativ på Odden. Her var det ei sandbukt hvor vi gravde kanaler og «skipstrafikken» kunne fortsette. En hake var det her også; kom det høyvann raste kanalene sammen, men så snart sjøvannet trakk seg tilbake var vi der igjen med spader og båtene våre.

Rutebåtene var vi opptatt av. «Søgne» kom til Lyngør hver ettermiddag fra Arendal og «Dypvåg» kom fra Tvedestrand. Da møtte vi selvfølgelig opp. Kystruta mellom Oslo og Bergen hadde anløp i Lyngør, men disse båtene var for store for bryggene i havna slik at mindre ferger «boret» båtene på fjorden. Populært var det når vi fikk lov til å være med ut til disse store båtene.

I sommerhalvåret var det populært å fiske bergnebb fra bryggekanalen Makrellsluk med kuonger som agn gav resultater. Vi lå på magen med katten ved siden av tålmodig ventende på fersk fisk. Bergnebbene er som kjent feit fisk og etter å ha spist 5 til 6 stykker blei det for mye selv for en kattermage og mesteparten kom i retur. Høsten bød på det mest populære fisket – hummerfisket. Vi var ikke gamle før opplæringen startet sammen med våre fedre. Men denne perioden var av kort varighet. Å ha sin egen hummerteine var stort. Vi var ikke lite stolte når det lå en kardinal i teina som var ens egen. Noe av det siste i denne opplæringen var å binde hummeren, da etter å ha bragt i erfaring hvor kraftig en hummer kan klype en ung Lyngørgutt! Dette årvisse fisket etter hummer startet den gang 16. september og den dagen var det fri fra skolen de tre første timene. Ikke nok med det – neste dag (første trekket) var det skolefri hele dagen!

Foruten hummerfiske var høsten en rolig tid. Flere foreninger holdt sine årlige basarer hvor vi møtte opp. Redningsaken var særlig populær, men blindesakens basar var også godt besøkt. Likeledes sjømannsmisjonens basar. Ved alle anledninger var spenningen stor når gevinstene ved utlodning blei trukket.

Jula i Lyngør bød først og fremst på ferie fra skolen, noe vi alltid så fram til. På Lyngørsia var det til og med julegate! I romjulen dukket de første julebukkene opp. Da var det om å gjøre å kle seg best mulig ut slik at en ikke blei gjenkjent når vi kom inn i de forskjellige husene. Juletreffesten på bedehuset samlet mesteparten av Lyngørs befolkning, ja enkelte år var det to ringer rundt juletreet.

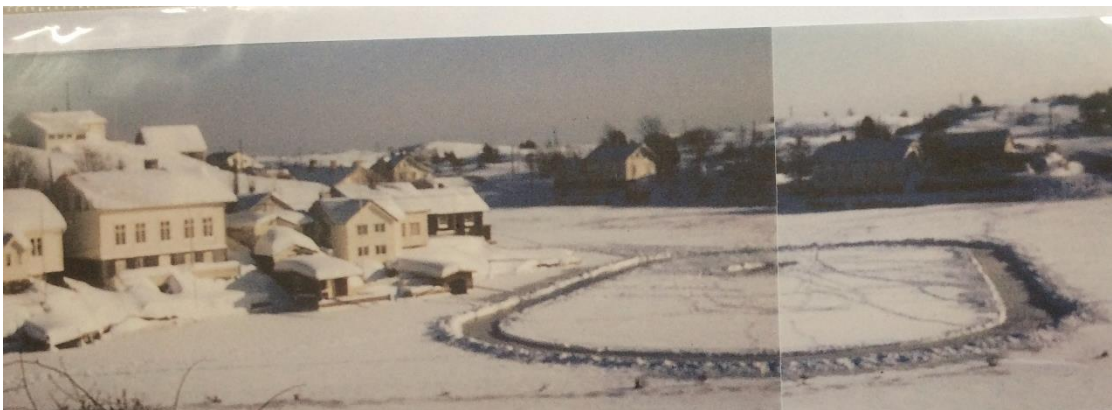
Søndagskole gikk vi også på. På Berøa var vi noen ganger og her blei det til og med dannet et musikkorkester. Bedehuset var mest benyttet og her fikk vi ei flott stjerne for hver gang vi møtte.

Vintrene i Lyngør på 1950 – tallet bød på masse aktiviteter. Skirenn i løyper både på Steinsøya og Lyngørsia. Om det var synlige lyngtuster i løypa gjorde ingenting, snarere tvert om. Etter å ha smurt skia med stearinlys klappa det ofte og over

lyngtustene blei snøen under skia borte.

Hoppbakker var det også i Lyngør. En på Steinsøya og en på Odden. Mest benyttet var Grimmerbakken på Odden. Unnarennet her hadde en hake – det stod et brønnhus som man måtte svinge unna straks etter landing. Klarte man ikke det kunne avslutningen av hoppet bli katastrofalt.

Å gå på skøyter var også populært. På Odden var Grimmeren flittig i bruk og på Steinsøya lå Mjøsa. Dette var en større «innsjø» og her var det mulig å gå fantegangen. På Lyngørsia blei Brønnekjær benyttet. Enkelte vintre var ekstra kalde slik at sjøen frøs til og da opparbeidet vi skøytebaner på sjøisen. I Sønderstrand eller på Dynga var interessen stor når vi opparbeidet baner her. Men det var et stort minus med disse to banene. Sjøisen inneholder jo salt og i svingene blei isen raskt oppgått. Vi prøvde å vanne med ferskvann, men saltet trakk selvfølgelig gjennom dette også.

Bildet er tatt vinteren 1964

Spark var i flittig i bruk. Var vi mange nok lagde vi sparketog og hvis føret var ekstra bra var vi ofte Kontorbakken på Odden hvor «togturen» kunne være ekstra lang. Å pilke på isen var populært. En vinter blei det arrangert pilkekonkurranse på Assebukta. Alle pilkehull blei markert med en liten busk når de ikke blei benyttet.

17. mai var en spesiell dag i Lyngør. Barnetoget var først på Øytangen hvor det var kransenedleggelse for de falne fra slaget i Lyngør i 1812. Så var det i båt til Vardvik, videre langs veien til Rønningen, båt til Odden for så å ende opp på skoleplanen. Hele veien med hurrarop og taktfast trommemusikk!

Men vi skolebarna grudde oss litt til denne dagen. Storskolen blei om-møblert med scene og sitteplasser hvor vi oppførte sketsjer, sang og skuespill. Det skuespillet som i ettertid kanskje huskes best var «Folk og Røvere i Kardemomme By». Vi hadde øvet i god tid på forhånd, men da den store dagen kom, hvor vi alle var iført kostymer, var nok pulsen litt høy hos de fleste. Heldigvis fungerte lærerne som sufflører, noe som bidro til å roe unge nerver.

Fanteri? Joda. Det var jo litt spennende, særlig etter mørkets frambrudd. Og da var det for det meste å knirke på vinduene til der hvor det var lys i husene. Harpiks, sytråd og sikkerhetsnål var det som trengtes. Men dette var noe som hørte til på den mørke årstiden. På lyse vår- og sommerkvelder var faren for å bli tatt for stor.

Idrettslag så også dagens lys på denne tiden i Lyngør. «Freidig» het det med egen fane som var med i 17. maitoget.

Hyttebygging var også populært en periode. Det var vel i disse hyttene at flere av oss guttene gjorde oss litt kjent med tobakk, noe som for de fleste resulterte i svimmelhet og en advarende pekefinger hjemme.

Turnering med luftgevær hadde vi flere vintre. Hver mandag ettermiddag møtte vi på skolen (i garderoben) og siktet så godt vi kunne. Ved endt sesong fikk vi premier.

Sommeren» så vi alltid fram til. Båtliv, bading og jevnaldrende som kom på ferie. Nye impulser og meninger fikk fotfeste hos oss i Lyngør. Yrende liv hele dagen og til sent på kveld. Litt fint var det når ferien nærmet seg slutt og vi «helårsbarna» igjen rådde grunnen i Lyngør.

På slutten av 1950 – tallet gjorde sykkelen sitt inntog hos oss. På kort tid hadde nesten alle hver sin sykkel. Og veiene i Lyngør var flotte å sykle på. Uenighet mellom «fotgjengere» og oss forekom sjelden eller aldri. Det hendte at vi hadde søndagsturer med Gjeving som utgangspunkt, men stort sett var det veiene i Lyngør vi benyttet.

Etter endt skolegang i Lyngør begynte de fleste av oss på skole i Tvedestrand og dette betød en annen hverdag sammenliknet med livet i Lyngør.

Lyngør var et flott sted å vokse opp i, den gang som nå, og de fleste av oss ser tilbake på den tiden med glede.